

Д. N. = 1853.

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

3572

ГЕНЕРАЛНИ ИНСПЕКТОРАТ

ПРАВИЛНИК

o

РЕГУЛИСАЊУ ПРОМЕТА ДЕВИЗАМА
И ВАЛУТАМА ОД 23. СЕПТЕМБРА
1921. ГОД. СА ИЗМЕНАМА И ДОПУ-
НАМА ДО КРАЈА 1922. ГОДИНЕ.

БЕОГРАД

Штампарија „ВРЕМЕ“ А. Д. Балканска ул. бр. 5.

1923.

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

Народне Скупштине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, на основу чл. 130. Устава, на својој XXXIV. редовној седници одржаној 24. децембра 1921. године у Београду решио је, да се измене и допуне уредбе о девизама и валутама од 27.-VI. 1921. године, списка уредаба Министарства Финансија Бр. 102. Службене Новине Бр. 195/21. измене и да гласе:

ЗАКОН

о

ПРОМЕТУ С ДЕВИЗАМА И ВАЛУТАМА.

Члан 1.

Овлашћује се Министар Финансија, да са одобрењем Министарског Савета регулише наредбом промет с девизама и валутама.

Члан 2.

Све одредбе о девизама и валутама издане до 29. јуна 1921. године стављају се овим Законом ван снаге.

Члан 3.

Овај Закон ступа на снагу са даном обнародавања у „Службеним Новинама“ и замењује измене и допуне Уредбе о девизама и валутама од 27-VI-1921. године, списка уредаба Министарства Финансија Бр. 102. Службене Новине Бр. 195/21. год.

Председник
Законодавног Одбора,
М. Трифуновић с. р.

Овај Правилник обухвата сва решења Министарског Савета и Министра Финансија издата до 31. децембра 1922. год. по предмету регулисања промета девизама и валутама, а која су још у важности.

Одредбе штампане ситним словима укинуге су решењима, која су поред њих означена.

Решења Министра Финансија којима се објашњују поједине одредбе Правилника, штампана су увученим текстом.

Измене Правилника, извршене после 16. децембра 1922. год. штампане су курзивом.

Генерални Инспекторат
Министарства Финансија

Inv. б. 36093

ПРАВИЛНИК

о

Регулисању промета са девизама и валутама
с изменама и објашњењима.

А) Опште одредбе.

Члан 1.

Целокупна трговина девизама и валутама ставља се под контролу Министарства Финансија и Народне Банке.

Све послове око спровођења контроле над трговином са девизама и валутама вршиће Министар Финансија споразумно са Народном Банком (а преко нарочитих Одбора, који се имају установити код Народне Банке и њених филијала) — Укинута решењем Министарског Савета ИБр. 33440. од 23-XII 1922. г.

Целокупна контрола по свим овим пословима има се спровести по одредбама овог Правилника.

Б) Трговина валутама.

Члан 2.

Унос валута свију држава признатих међународним уговорима, дозвољен је у неограниченим количинама. Тако исто допуштен је

транзит свију валута под условом, да сваки путник при уласку у земљу пријави количину валуте, коју собом носи и да о томе добије уверење дотичне улазне царинарнице односно њених органа.* Тако прибављена уверења служиће као доказ о транзиту, и унете валуте дотични могу изнети најдаље за месец дана, од дана добивеног уверења. После тога рока, унете валуте не могу се износити, сем случајева предвиђених овим Правилником. Ако наступи случај и потреба, да се осујети унос које од страних валута у нашу земљу, то ће бити благовремено објављено преко Службених Новина од стране Министарства Финансија.

Члан 3.

Од дана публикавања овог Правилника, забрањен је износ златног и сребрног новца. Износ динара као и свију валута без разлике такође је забрањен.

Решење Министра Финансија ИБр. 16364 од 28. септембра 1922. године:

„Изношење валуте допуштено је само за потребе путника, који своју потребу докажу путном исправом — пасошем — која је снабдевена визом оне државе у коју путују.

По таквим путним исправама могу овлашћене банке и банкарске радње овлашћене за рад са валутама, издати ефективне валуте, чекове или исплатне

* Улазне Царинарнице могу ово уписати у путну исправу у коме случају то служи као доказ.

налоге до укупног износа 3.000— фр. франака за путовање у Француску или према паритету Београдске, односно Загребачке Берзе, одговарајући износ у платежним средствима оних земаља у којима је валута по курсу виша од фр. франка н.пр. за Енглеску, Северне Америчке Државе и т. д.

Ако власник путне исправе путује у државу са тако званом здравом валутом, али која је по курсу нижа од фр. франка могу се издати платежна средства те државе у висини од 3.000— валутних јединица дотичне земље, тако н.пр. за Чехословачку 3.000.— чехо-словачких круна, за Италију 3.000.— италијанских лира, за Грчку 3.000.— драхми и т. д.

За земље са тако званом слабом валутом дакле за Немачку, Аустрију, Мађарску, Румунију, Бугарску, Пољску ит.д. могу се издати ефективне валуте, чекови и исплате у платежним средствима дотичне земље само до износа против вредности од 3.000 динара.

Овлашћене Банке при продаји платежних средстава по визираној путној исправу утврдиће претходно, да ли су по тој исправу раније продаване стране валуте и девизе и да ли су правилно искоришћене т.ј. изнете из земље, што се из исправе треба да види, па ако се наиђе случај неисправног поступања са

раније купљеним платежним средствима, одузети путну исправу и доставити Генералном Инспекторату.

Осим ових платежних средстава страних држава, које морају у путној исправи бити забележене од стране продавца, може путник изнети преко границе у нашем новцу само 1.000.— динара у једном месецу, а тај износ мора у путној исправи бити потврђен од царинских органа приликом изласка из земље.

Путници у пограничном саобраћају могу у будуће износити само до 1.000 динара у нашем новцу или у одговарајућој вредности валуте дотичне пограничне државе у коју прелазе.

За веће потребе путника у страниј или нашој монети потребно је нарочито одобрење Генералног Инспектората Министарства Финансија у Београду.

На друге легитимације ма које врсте сем визираних путних исправа, несмеју се путницима продавати никави износи у страним платежним средствима. Транзитни путници немају права да по својим пашошима у нашој земљи купују и износе стране валуте и динаре већ могу изнети само оне валуте, које су пријавили при уласку у нашу земљу.

За личне потребе могу овлашћене банке продавати појединим лицима инострана платежна средства до укупне кур-

сне вредности од 500.— фр. франака један пут месечно на основи нарочитих легитимација, које ће издавати Генерални Инспекторат Министарства Финансија. На основу само таквих од Генералног Инспектората издатих легитимација, моћи ће се у будуће набавити платежна средства за: издржавање ђака, болесника и т. д. на страни, плаћати набавке књига, научних средстава и др. ситне набавке за личну потребу.

Такве легитимације издаваће се на захтев осим приватним лицима и научним и културним установама и важиће за шест месеци. По истеку шест месеци могу се такве легитимације обновити.

Легитимације ће се издавати на нарочиту молбу поднету Генералном Инспекторату Министарства Финансија, која мора бити таксирана са 13.— динара, а којој приватна лица морају да приложе уверење од надлежне власти о идентитету.

Најстрожије се забрањује употреба туђих легитимација, а сваки ухваћени случај биће кажњен по кривичном закону § 147. „послуга са туђом исправом“.

Члан 4.

Трговање златом, сребром и свима валутама у унутарњем промету допуштено је, али сваки, који се бави овим пословима, дужан је водити нарочиту књигу у коју ће убележавати име лица или фирме од којих је куповину извршио

или коме је валуте продао. Из те књиге морају се видети на први поглед ови податци:

Датум;

Име и презиме купца односно продавца;

Место његовог сталног обитавања;

Број полицијске објаве са означањем надлештва од кога је објава издата, ако купац продавцу није познат, и

Износ валуте са курсом по коме је куповина односно продаја реализована.

Изводи из ових књига имају се слати на концу сваке недеље Генералном Инспекторату.

Приватни купци злата, сребра и валута дужни су на захтев државних органа показати, на шта су купљене валуте употребили или коме су их продали.

*Решење Министра Финансија ИБр.
2068 од 27. фебруара 1922. год.:*

„Чл. 4. Правилника има се разумети тако, да је у унутрашњем промету слободна трговина сребром, златом и страним валутама по предвиђеним условима, али не и сребрним новцем: динарима, крунама и перперима.

Сребро, од кога је искован државни новац [динари, круне и перпери] самом том чињеницом што је постало новац, по закону о ковању новца и намењен новчаном саобраћају, престало је да буде роба. По својој намени оно треба да буде само новац, коме је држава одредила

вредност, и који се као такав мора примати и давати према вредности, коју му је држава одредила.

Према томе свако трговање, куповање и продавање сребрних динара, перпера и круна изнад или испод његове законите вредности повлачи последице чл. 23. и 27. Правилника“.

*Члан 257. Финансијског Закона за
буџетску 1922/23. годину:*

„Све радње сем акционарских друштава, које се баве банкарским пословима, трговином валута и девиза или само валута дужне су у року од 15 дана по објави у званичним новинама овога закона, да се пријаве Министру Финансија (Генералном Инспекторату.)

Министар Финансија може одобрити овим радњама или неодобрити у опште сваки даљи рад.

Нове радње ове врсте не могу се основати без одобрења Министра Финансија.

Када се добије одобрење за банкарски рад Министар Финансија може да одузме свакој од ових радњи то одобрење, ако претходно буде кажњена због неправилног рада.

Ко у смислу ове наредбе не изврши пријаву или почне рад без одобрења казниће се до 100.000.— динара у корист контролног фонда.

Противу решења Министра Финансија о забрани даљег банкарског рада има места жалби Државном Савету. Жалба не обуставља извршење решења Министра Финансија.“

Члан 5.

Притежаоци валута могу исте продати Народној Банци, као и банкама овлашћеним за трговину девизама и валутама, по дневним курсевима Београдске односно Загребачке берзе.

Овлашћеним банкама допустиће се полагање свију прикупљених валута код Народне Банке у замену за одговарајући износ девиза и уз наплату уобичајене провизије, коју ће прописати споразумно Министарство Финансија са Народном Банком.

*Решење Министарског Савета ИБр.
1958 од 25. фебруара 1922. године:*

„Забрањен је износ свију валута из земље, а Министар Финансија овлашћен је, да од те забране изузме поједине нами непотребне валуте и да у споразуму са Народном Банком пропише услове под којима ће се и у коме износу издати девизе дотичним банкама за положене валуте.“

*Решење Министра Финансија ИБр.
2010 од 27. фебруара 1922. год.:*

„1) Народна Банка у Београду и њени филијали примају стране валуте и то:

американске доларе, енглеске фунте, швајцарске, француске и белгијске франке, италијанске лире, чехословачке круне и немачке марке, а у замену за ове валуте Народна Банка искључиво у Београду издаваће по могућству — одмах — чекове по виђењу на одговарајућа места у иностранству;

2) Чекови се имају издавати само овлашћеним новчаним заводима, који имају право трговања са девизама и валутама;

3) Од издатих чекова за примљену валуту Народна Банка има право откупити $\frac{1}{3}$;

4) До даљег наређења наплаћиваће Народна Банка, односно њени филијали, приликом издавања чекова у замену за примљене валуте за рачун државе и то:

$\frac{1}{2}\%$ (један и по од сто) за енглеске фунте, а за све остале валуте 1% (један од сто) у монети која се полаже, с тим, да у тај проценат улази $\frac{1}{4}\%$, колико се признаје Народној Банци као њена провизија.

Доларске новчанице, а евентуално и талијанске, примаће се са бордеро-ом и изјавом, да све штете, које би услед неисправности положене валуте произишле за Народну Банку, прима на себе дотична банка, која полаже валуту.

Генерални Инспекторат у споразуму са Народном Банком, водиће рачуна о диспозицији прикупљених валута“.

Члан 6.

Сваки прекршај прописа овог Правилника биће најстрожије кажњен по одредбама „Закона за сузбијање скупове“, чл. 27. Правилника, кривичних закона дотичних области, а у случају дела кријумчарења и по царинском закону и финансијском закону за 1922/23. годину (чл. 48.).

В) Трговина девизама.

Члан 7.

Располагање у иностранству путем чекова, акредитива, писмених налога и т. д. допуштено је и може се вршити само преко Народне Банке и њених филијала и новчаних установа, чији уплаћени капитал износи најмање 2,500.000— динара.

Све установе, које желе, да се баве трговином девизама и валутама, дужне су добити за то нарочито одобрење од Министра Финансија.

Члан 8.

Допуштен је слободан унос девиза са стране у опште и у неограниченим количинама, али све унете девизе у земљу од стране појединаца или установа могу се продати само Народној Банци или установама које буду имале овлашћење за трговину девизама и валутама. Ова се продаја може обавити путем Берзе или непосредном продајом. Овлашћене банке

дужне су водити тачну евиденцију о свакој купљеној девизи у за то нарочито спремљеној књизи у коју се имају унети ови податци:

Дан куповања;

Име лица или фирме, од кога је куповина извршена; и

Износ девиза и курс.

Решење Министра Финансија ИБр. 5195. од 6. априла 1922. г.:

Банке ће чекове, који гласе на страну монету хонорисати било у целости било делимично — према жељи дотичне странке — исплаћујући увек њихову одговарајућу вредност само у динарима. То исто важи и за акредитивна писма.

Са износом хонорисаних чекова мора Банка, да поступа као и са осталим девизама т. ј. мора их одмах продати, сем у случају ако Банка, која вуче тај чек има потраживање у истој монети, код Банке на коју је тај чек вучен.

Решење Министра Финансија ИБр. 34442 од 31. децембра 1922. год.:

„Овлашћени заводи могу из иностранства примаћи налоге за продају девиза с тим, да $\frac{1}{3}$ понуле Народној Банци, а $\frac{2}{3}$ продаду на домаћим берзама за динаре.

Овлашћени заводи слаће о овоме недељне извештаје Генералном Инспекторату.

Овако добивени динари могу се употребити за обезбеђење валуте“.

Члан 9.

Трговање девизама приватним лицима и установама, које нису добиле одобрење за трговину девизама и валутама, најстрожије се забрањује и сваки преступ биће кажњен по одредбама чл. 27. Правилника.

Члан 10.

Продају девиза, чекова, акредитива, писмених налога и т. д. Народна Банка и остале установе за то овлашћене, могу вршити само за потребе плаћања у иностранству или за потребе путника, а на начин како је то предвиђено овим Правилником.

*Решење Министарског Савеша ИБр.
1957 од 25. фебруара 1922. године.:*

„Банкарским радњама, мењачима и приватним лицима одобрава се куповина и продаја девиза само под условима и на начин прописан у Правилнику.“

Члан 11.

За потребе плаћања у иностранству, по разним обавезама трговаца, индустријалаца, привредника и осталих интересаната, могу се добавити — купити поменута средства плаћања једино преко Народне Банке односно њених филијала и установа за то овлашћених.

Народна Банка и остале овлашћене Банке могу продавати платежна средства за плаћање у иностранству, ако узму предходно од купца обавезу у којој се дотични има изрично оба-

везати, да ће у земљу увести одговарајућу количину робе најдаље за шест месеци од дана датог му одобрења за куповину девиза. Исто тако дотични се имају обавезати да пристају држави положити 25% од вредности девизе на име казне у случају, да своју обавезу не испуне.

Индустријским предузећима се може допустити рок од године дана за правдање, али само за куповину машинерија, чије довожење потребује дужи рок од шест месеци.

Сем обавезе поменуте у предњим ставовима, купци девиза морају поднети уверење о протоколисању фирме као и о плаћеној порези за раније и истекло полгође тек. године. Уверење о протоколисању фирме Народна Банка, њени филијали и овлашћене установе неће тражити од оних за које имају уверења да су протоколисали своје фирме.

*Решење Министра Финансија ИБр.
2958 од 7. марта 1922 год.:*

За потребу плаћања подвоза за робу која је приспела могу се куповати девизе у износу и у монети на коју гласи товарни лист.

Ова куповина правда ће се код овлашћеног завода товарним листом или другим документима која овај замењују.

*Решење Министарског Савеша ИБр.
1957 од 25. фебруара 1922. год.:*

За сву куповину робе, коју трговци и остали не-трговци желе од сада, да врше у иностранству, морају се обраћати одборима при Народној Банци и њеним филијалама, који ће им издати одобрења за

куповину покрића у стравој вредности за те набавке. Уз молбу поднеће сваки трговац доказ да је поруџбина закључена као и изричну обавезу, да се за ту девизу неће куповати друга роба већ само она за коју је добилено одобрење.

Одбори при Народној Банци и њеним филијалама у сваком посебном случају ценеће умесност и потребу за увоз дотичне робе и издаваће посебна одобрења само за робу, за коју оцене да таква одобрења треба дати.

Као доказ да је поруџбина закључена служиће потврда од фирме оверена од стране дотичне Коморе (где је продавац) или Консулата.

Ако је условљено плаћање робе унапред — што се може видети из потврђеног закључка — онда ће Одбори издавати одобрења да се одмах купи девиза, у противном одобрење за куповину гласиће за онда када наступи уговорени рок плаћања.

У одобрењу за куповину девиза морају бити сви напред наведени подаци назначени.

Свака Банка која прода девизу, мора на одобрењу за куповину назначити да је девиза по истом купљена. — (Укинута решењем Министарског Савета ИБр. 33440. од 23. децембра 1922. године.)

Девизу издату од стране једне домаће банке не сме ниједна друга банка да откупи сем Народне Банке и њених филијала.

Ниједна овлашћена банка не сме да купи од друге домаће банке девизе, валуте, ни остала средства за плаћање у иностранству за свој рачун, већ то може да уради само за рачун својих комитената, који су испунили услове за куповину девиза по овом Правилнику и за које важе сви напред побројани услови.

Без тога предходног одобрења не могу се куповати ни девизе ни остала платежна средства у случаја предвиђеног у чл. 3. и 12. Правилника.

Ако ко, са добиеном девизом за плаћање робе купи и плати неку другу врсту робе, казниће се поред предвиђених казни у Правилнику о регулсању промета са девизама и валутама још и по кривичном закону.

За издавање ових одобрења надлежни су Одбори:

- 1) у Београду за Северну Србију;
- 2) у Загребу за Хрватску и Славонију;
- 3) у Љубљани за Словеначку;
- 4) у Сарајеву за Босну и Херцеговину;
- 5) у Сплиту за Далмацију;
- 6) у Скопљу за Јужну Србију;
- 7) у Новом Саду за Војводину.

При увозу робе мораће се уз декларацију поднети оригинално одобрење од Народне Банке за куповину девиза са једним преписом.

На самој декларацији позваће се на број и датум овог одобрења.

Царинарница ће на оригиналном уверењу као и на препису назначити да је роба увезена, па ће оригинал вратити увознику а препис доставити дотичном Одбору при Народној Банци, који је одобрење издао.

НЗ. 3. и 4. став чл 11. важе само за обавезе дате пре доношења решења ИБр. 1957. од 25. фебруара 1922 године. — (Укинута решењем Министарског Савета ИБр. 33440, од 23 децембра 1922 год.)

Решење Министарског Савета ИБр. 33440 од 23. децембра 1922. године:

„1) Укидају се Одбори при Народној Банци и њеним филијалама;

2) Овлашћене банке за рад са девизама и валутама издаваће девизе и остала плаћена средства узвозницима за њихове потребе пошто од њих изузму обавезу, да ће употребу истих у циљу увоза оправдати најдаље у року од шест месеци. Банци ће се увек поднети на увиђај уверење о протоколираној фирми и о пла-

ћеној порези. Овлашћене банке су дужне вршићи контролу над испуњењем ових обавеза, а Генерални Инспекторат водиће надзор да ли банке ово правилно врше. Тога ради биће банке као продајци а увозници као купци дужни, да воде потребне контролнике, који ће се у том циљу прописати.

Овлашћује се Министар Финансија, да изда потребна наређења за спровођење овога решења.

Решење Министра Финансија ИБр. 33442 од 25. децембра 1922. год.:

„Овлашћене банке за рад са девизама и валуштама издаваће од 1. јануара 1923. године девизе и остала плаћевна средства увозницима за њихове потребе, пошто од њих изузму обавезе по обрасцу по чл. 11. да ће употребу истих оправдати увозним декларацијама и фактурама најдаље у року од шест месеци. При куповини девиза увозници ће подносити овлашћеној банци на увиђај уверење о проколисаној фирми и уверење о плаћеној порези.

Нумере ових уверења уписиваће овлашћене банке у свој контролник за увознике. Овлашћене банке су дужне да воде контролу над испуњењем ових обавеза а Генерални Инспекторат водиће надзор, да ли банке ово правилно врше. Тога ради банке ће као продајци и увозници као купци страних плаћевних средстава водити нарочити контролник (по обрасцу) у који ће уписивати по хронолошком реду сваки случај продаје (код банке), односно куповине (код увозника).

Продајте девизе и валуште на основи легитимација и овлашћења издајих од Генералног Инспектората, као и на основи визираних пасоша, неће се водити у овај контролник, већ ће се водити као и до сада по прописима чл. 4. и 8. Правилника.

Ови контролници морају бити нумерисани прошивени и потврђени од стране надлежних Трговачких Комора, а водиће се по формуларима, који су као додатковом решењу оштампани у Службеним Новинама бр. 292 од 28. децембра 1922. год.

Решење Министра Финансија ИБр. 34442. од 31. децембра 1922. год.:

Овлашћени заводи за рад са девизама и валуштама, при пријему динара од увозника за куповину робе у иностранству за динаре, имају да поштују исто онако као и при продаји девиза увознику т. ј. имају да уводе све случајеве примљених динара за плаћање робе у иностранству у „Контролник за увознике“ и да изузму обавезу за правдање по обрасцу по чл. 11. Правилника оштампаном у Службеним Новинама бр. 292 од 28. децембра 1922. године.

Члан 12.

Решење Министарског Савета ИБр. 1957. од 25. фебруара 1922. год.:

„За куповину девиза за потребе плаћања у иностранству приватних лица издаваће одобрење само Министар Финансија.

*Решење Министра Финансија ИБр.
2064 од 27 фебруара 1922 год.:*

„Дозволе до 10.000 — фр. франака или одговарајућу вредност осталих монета за куповину девиза, за потребе плаћања у иностранству приватних лица, издаје по овлашћењу Генерални Инспектор, а за веће суме потребно је решење Министра Финансија.

*Решење Министра Финансија ИБр.
16364. од 28. септембра 1922 г. — Види
члан 3. овог Правилника.*

Члан 13.

Иностранци трговци, када буду увезли робу у нашу државу под својим именом, моћи ће еквивалент исте изнети из земље само у девизама, прибављеним код овлашћених банака и установа. Исти су дужни при уносу робе у земљу прибавити уверење увозне царинарнице о пореклу, на основи докумената, који прате робу, количини, врсти и вредности робе изражено у монети земље из које је роба увезена. На основу ових уверења моћи ће од овлашћених банака купити девизе гласеће на исту монету, (ну и у овим случајевима потребно је одобрење Одбора при Народној Банци.)

Иностранци трговци, који имају своје стално стовариште у нашој земљи, или се задрже са робом више од месец дана, дужни су сем поменутог уверења увозне царинарнице, поднети и уверење о плаћеној порези.

Члан 14.

Трговачким агентима и посредницима не могу се издавати одобрења за куповину девиза.

Члан 15.

Ближе одредбе за поступак при издавању девиза, облик обавеза и дозвола, начин вођења евиденције како о куповини, тако и продаји девиза, као и начин спровођења контроле, прописане се накнадно (и споразумно) од стране Министарства Финансија (и Одбора, који се има установити код Народне Банке и њених филијала.)

Г) Обезбеђење валуте.

Члан 16.

Извоз свију домаћих производа и продуката, у колико није и не буде забрањен, може се вршити без обезбеђења валуте и продавати у иностранству, било за наш новац, било за коју другу валуту. Од овога се изузимају предмети за које се мора вршити осигурање валуте, у колико се куповина истих не буде вршила динарима набављеним преко Народне Банке и њених филијала (и завода овлашћених за трговину са девизама и валутама).

Осигурање валуте мора се вршити за ове производе и продукте:

- За све врсте жита, брашна и мекиња;
- За живу стоку, као и месо и маст;
- За сирову и прерађену кожу;
- За све прерађевине од меса;
- За дрво у опште и све израде од дрвета;

За прерађено и исушено воће (изузимајући пекмез);

За живину и за јаја;

За конојле;

За цемент и камен за израду цемента (шпљина).

Сви побројани предмети моћи ће се извозити из земље, само са уверењем Народне Банке и њених филијала, односно установа овлашћених за трговину са девизама и валутама, из којих се мора видети да је извршено осигурање валуте, било у страниј монети, било куповином динара за страну валуту и девизе у земљи или у иностранству.

Уверење о обезбеђењу валуте издаваће се извозницима, пошто се од истих узме обавеза са изричном изјавом, да за неиспуњење исте, прима дотични на себе сваку моралну и кривичну одговорност. У тој обавези мора се назначити рок, до кога се обавеза има испунити, а тај рок не може бити дужи од три месеца рачунајући од дана, када је дотична роба из земље извезена. (Види формулар обавезе у Службеним Новинама бр. 292 од 28. децембра 1922. год.)

*Решење Министарског Савета ИБр.
1957 од 25 фебруара 1922. г.:*

„.... трговци са уверењем, да су динаре купили од Народне Банке, не морају обезбеђивати валуту за извоз домаћих производа.

Банке, које се баве извозом, не могу осигуравати саме код себе валуте за из-

воз, него то могу чинити само код Народне Банке и њених филијала.

*Решење Министарског Савета ИБр.
4211 од 23. марта 1922. год.:*

Од овога се изузимају оне банке, које имају право на арбитражу, с тим, да о овоме обезбеђењу известе Народну Банку писмено.

*Решење Министра Финансија ИБр.
22304 од 26. октобра 1922. год.:*

„Да овлашћени заводи, који врше обезбеђење валуте за извоз, могу дотичним извозницима набавити без нарочитог одобрења Одбора, потребне им девизе за плаћање подвозних трошкова за извезену робу, с тим, да се од извозника изузме обавеза, по којој ће код тога завода оправдати и употребљене девизе за подвозне трошкове, заједно са правдањем обезбеђења. Девизе купљене за плаћање подвоза не смеју се употребити ни на шта друго, осим на плаћање подвозних трошкова“.

*Решење Министра Финансија ИБр.
33442 од 25. децембра 1922. године:*

Од 1. јанура 1923. године, водиће овлашћени новчани заводи засебан контролник за извознике (по штампоманом образцу) у који ће уписивати свако издасто уверење по обезбеђењу валуте и водити евиденцију за правдање узетих обавеза, у року од три месеца од дана прелаза робе преко границе.

Излазне царинарнице су дужне, да свако уверење о обезбеђењу валуште, по коме је извоз робе извршен, одмах доставе овлашћеној банци, од које је било издасто.

Извозници су такође дужни, да код себе воде сличне контролнике [по прописаном образцу] о извезеној роби, које ће савлашћити контролним органима Генералног Инспектората у свако доба на расположење ради прегледа.

Ови контролници морају бити нумерисани, прошивени и пошврћени од стране надлежних Трговачких Комора, а водиће се по формуларима, који су као додатак овоме решењу оштамљани.

На случај, да који увозник или извозник не испуни у одређеном року своју обавезу, дужан је овлашћени завод, да сваки такав случај одмах достави Генералном Инспекторату, ради примене казне за неиспуњење обавезе.

Са овлашћеним заводом, који не би водио строгу контролу о року за правдање обавезе, било увозника или извозника и дозволи, да се правдање у одређеном року не изврши, а о томе не известити Генерални Инспекторат, постојиће се по Правилнику, а у поновном случају одузеће се право на трговину са девизама и валуштама.

Овлашћени новчани заводи дужни су, да при издавању уверења о обезбеђењу валуште воде рачуна о томе, да пријављене цене од извозника одговарају пичачним ценама и да у сваком прошивном случају одбију издавање

уверења, а име дошћичног извозника доставе Генералном Инспекторату. [Обрасци су оштамљани у Службеним Новинама бр. 292 од 28. децембра 1922. год.]

Решење Министра Финансија ИБр. 34442 од 31. децембра 1922. год.:

Инострани пошраживања у динарима, која се могу употребити за обезбеђење валуште и преносити са једног иностраног рачуна на други инострани рачун сматрају се:

а) динарска пошраживања иностранаца пошћала полагањем динара за куйљену робу чл. 11 правилника — Решење ИБр. 34442 од 31-12-922,

б) динирска пошраживања, која су пошћала од продајних девиза за рачун иностранаца на домаћим берзама (чл. 8. Правилника).

в) динарска пошраживања, која су пошћала пре 31. јула 1922. године и доцнија, настала по решењима ИБр. 12210 од 31. јула 1922. год.* и ИБр. 14080 од 2. септембра 1922. год.* у колико су ослобођена;

г) динарска пошраживања иностранаца код Пошћанских Шћедионица и Чековних Уреда, пошћала по шћач. 3. овог решења (види чл. 21. Правилника);

д) динарска пошраживања, која су пошћала од најлашће куйона и обвезница државних зајмова за рачун иностранаца (види чл. 21. Правилника);

* Ова решења замењена су решењем ИБр. 34442 од 31-ХП-922 и обухваћена у његовој првој тачци.

ђ) динарска поштраживања пошћала уносом ефективних динара из иностранства било преко царинарница, било преко пошти.

У првом случају, служи за доказ уверење улазне царинарнице, а у другом се пошћанске поштиљке имају искључиво да шаљу Народној Банци или њеним филијалама, у користи жиро рачуна дотичне овлашћене банке и

е) динарска поштраживања, која су пошћала специјалним одобрењима Генералног Инспектора по случајевима непредвиђеним овим решењем.

Члан 17.

Ако би извозник био у исто време и увозник, ослободиће се обавезе уноса девиза са стране за $\frac{2}{3}$ износа исте, ако у року предвиђеном за унос девиза докаже уверењем надлежне царинарнице, да је за толику суму увезао робе из земље, за чију је монету осигурање валуте извршено. Поменуто уверење царинарница ће упутити оној установи, код које је осигурање валуте извршено. Ако царинарница не буде имала података о томе, код које је установе осигурање извршено, затражиће о томе обавештење и доказе од дотичног лица, које буде вршило царинење робе.

Члан 18.

Банке и установе, које буду извршиле обезбеђење валута за рачун извозника, сносиће одговорност за издато уверење само у толико, у колико се тиче њихове дужности, да пре издавања уверења изузму од дотичних лица обавезе, предвиђене у предњим члановима овог одељка,

као и у погледу идентичности лица, за која су издале уверења. — (Замењено решењем Министра Финансија ИБр. 33442, од 25. децембра 1922. године, види члан 16. правилника.)

Решење Министра Финансија ИБр. 6262. од 24. априла 1922.:

„Да извозник, који би продао девизу од извоза преко друге овлашћене банке, а не оне код које је извршио обезбеђење валуте, мора о томе истог дана писмено, да извести банку код које је извршио обезбеђење валуте.

Ако овај извештај није лично предат банци, већ послат преко поште, онда за доказ о томе служи повратни рецепис поште“.

Члан 19.

По свима предметима осигурања валуте држава може полагати право на откуп $\frac{1}{3}$ осигуране суме. У том случају откуп девиза за рачун државе вршиће Народна Банка непосредно или посредовањем овлашћених банака. Ову исплату Народна Банка ће извршити одмах за девизе купљене од новчаних завода, а у противном исплата се има извршити тек пошто се буде утврдила исправност девиза, такође по курсу дана, кога је презентирана Народној Банци или њеним филијалима.

Решење Министра Финансија ИБр. 2022 од 20. фебруара 1922.:

„Овлашћене банке, које имају своја седишта на територији: Хрватске и Славо-

није, Словеначке, Босне и Херцеговине и Далмације имају одмах по пријему девиза од извозника најкраћим путем писмено — евентуално телеграфски — да понуде филијалу Народне Банке у Загребу $\frac{1}{3}$ од примљене девизе. Ова понуда мора стићи филијалу Народне Банке у Загребу од овлашћених банака са седиштем у Загребу најдаље идућег дана до 10 часова пре подне.

У случају, да филијал Народне Банке у Загребу прими понуђену $\frac{1}{3}$ девизе, он ће о томе одмах известити овлашћену банку а она има истога дана да прода на Загребачкој берзи и остале $\frac{2}{3}$ девизе и по постигнутом курсу — а по одбитку своје провизије — да изврши обрачун са извозником.

Овлашћене банке са седиштем ван Загреба или на горе поменутој територији, наредиће телеграфским путем своје кореспонденту у Загребу, да прода на Загребачкој берзи $\frac{2}{3}$ девизе чим буде добио телеграфски извештај од филијале Народне Банке у Загребу, да он прима $\frac{1}{3}$ понуђене девизе.

Дефинитиван обрачун са извозником (клијентом овлашћене банке) за $\frac{1}{3}$ девизе, коју узима филијал Народне Банке, има да се изврши сутра дан до 10 часова пре подне, пошто филијал Народне Банке буде добио извештај о курсевима на Београдској Берзи.

За обрачун $\frac{1}{3}$ девизе узеће се средњи курс загребачке берзе, ако он није виши за 1 динар од курса београдске берзе, у противном узеће се средњи курс загребачке и београдске берзе тога дана. Ако једнога дана не буде било notiце на београдској или загребачкој берзи, онда ће се узети курс ранијег дана, но ако два дана узастопце не би било notiце, узеће се курс, који одговара паритету Париске Берзе.

Овлашћене банке на територији Србије и Црне Горе, Бачке, Баната и Барање поднеће понуду $\frac{1}{3}$ девизе одмах по пријему девизе од извозника, најкраћим путем, писмено или телеграфски Народној Банци у Београду, а овлашћене банке са седиштем у Београду, најдаље идућег дана до 9 часова пре подне. Ако Народна Банка откупи понуђену $\frac{1}{3}$ девиза, обрачун ће се извршити истога дана по средњем курсу београдске берзе.

У случају, да Народна Банка у Београду прими $\frac{1}{3}$ понуђене девизе, она ће одмах о томе известити овлашћену банку, а ова има још истога дана да прода на Београдској Берзи и остале $\frac{2}{3}$ и да изврши обрачун с извозником по постигнутом курсу, а по одбитку своје провизије.

Овлашћене банке на територији Србије и Црне Горе, Бачке, Баната и Барање, којима је седиште ван Београда,

наредиће телеграфским путем преко својих кореспондената у Београду продају $\frac{2}{3}$ девиза на Београдској Берзи, чим буду добили телеграфски извештај, да Народна Банка у Београду прима понуђену $\frac{1}{3}$ девизе.

Ако Народна Банка у Београду или Загребу не рефлектира на $\frac{1}{3}$ девиза, она ће о томе у сваком случају — било писменим било телеграфским путем — известити овлашћене банке. Све овлашћене банке морају онда са целом примљеном девизом ($\frac{3}{3}$) поступити онако, како је то одређено за $\frac{2}{3}$ девиза.

Ако извозник прода девизу на берзи, он тиме није испунио своју обавезу, већ девизу мора продати једној од овлашћених банака, али то не мора бити она банка, код које је дао своју обавезу.

Свако противно поступање повлачи са собом примену чл. 27. Правилника.

Ако би извозници спекулисали са девизама, а не би их одмах по пријему продали једној овлашћеној банци, стварају себи кривицу по чл. 23. Правилника и казниће се сходно чл. 27. Правилика“.

**Решење Министра Финансија ИБр.
34076 од 24. децембра 1922. године.:**

„Да се приликом израчунавања средњег курса узима у рачун количина и курсеви свих извршених закључака у дошћичној девизи штога дана.“

Ако би средњи курс понуђене девизе био изнад паритета према долару или швајцарском франку или француском франку, овлашћена је Народна Банка, да ошћуј врши по паритету, узевши за основицу једну од ове три монете.

Овај средњи курс обавезан је само за Народну Банку приликом ошћуја $\frac{1}{3}$ девиза добијених од извоза.

Народна Банка може за рачун Министарства Финансија, да ошћуји $\frac{1}{3}$ девиза по шерминском послу, имајући у виду пошћребу и интересе Министарства Финансија.“

Д) Посебне одредбе.

Члан 20.

Ниједан новчани завод у земљи не може отварати кредите и давати позајмице на подлози страних валута и девиза.

Члан 21.

Свима установама, фирмама и приватним лицима забрањује се у будуће отварање кредита у динарима иностраним фирмама, предузећима и приватним лицима.

Решење Министра Финансија ИБр.
28341 од 24. новембра 1922. године:

„Овлашћени заводи за рад са девизама и валутама, могу страним заводима отворити пост кредите код себе у висини у којој уживају пост кредите код тих страних завода.“

Решење Министра Финансија ИБр. 34442 од 31. децембра 1922. године:

„Поштанске Шведионице и Чековни Уреди могу примајти у динарима за рачун иностранца само преко овлашћених банака, које се (банке) имају уверити, да ли је дошћични полагач испунио услове за полагање динара. Самим тим, што овлашћени заводи полагају динаре Поштанској Шведионици и Чековним Уредима они јамче, да су то слободни динари.

Суме до 500 динара могу Поштанске Шведионице и Чековни Уреди примајти и нејо-средно за рачун иностранца, но ове нејо-средно положене суме за једну инострану фирму, не могу изнети више од 5000 динара у једном месецу.

Овлашћене банке могу примајти без предходног одобрења Генералног Инспектората динаре од најлаше купона и обвезница државних зајмова за рачун иностранца. Банке јамче, да су ти купони и обвезнице од државних зајмова заиста својина иностранца.

Члан 22.

По рачунима, које странци (лица или фирме) имају код завода на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца; исплате се могу вршити само преко Народне Банке, њених филијала и овлашћених банака*.

* У погледу динарских потраживања види решење Министра Финансија ИБр. 34442 од-31.-XII-922. г. страна 28 овог Правилника.

Члан 23.

Најстрожије се забрањује новчаним заводима, фирмама, сарафима и приватним лицима, који на берзи врше куповину и продају девиза и валута, прављење фиктивних курсева, тезаурирање и нагомилавање валута и девиза у циљу спекулације, и у опште све операције, које би ишле на то, да побију вредност нашег новца, или да изазивају поремећај правог стања курсева на нашим тржиштима.

Решење Министарског Савета ИБр. 1957 од 25. фебруара 1922 године :

„1) Забрањује се свима банкама и приватнима свака продаја на иностраним берзама ефективних динара и свих осталих платежних средстава у динарима као: чекова, акредитивних писама, исплата итд.

Дозвољава се једино Народној Банци и њеним филијалима, да могу продавати у иностранству динаре и сва платежна средства у динарима. Трговци са уверењем, да су динаре купили од Народне Банке, неморају обезбеђивати валуту за извоз домаћих производа.

2) Забрањује се банкама и приватним лицима износ валута и девиза и осталих средстава за плаћање у циљу арбитраже и трансакције на страним пијацама.

Све арбитраже и трансакције могу се вршити једино посредством Народне Банке,

која ће исте обрачунати, кад изврши арбитражу, по курсу по коме је она исту извршила, уз наплату трошкова и првизија, које ће Министар Финансија прописати у споразуму са Народном Банком.“

*Решење Министарског Савета ИБР.
4211 од 23. марта 1922. год.:*

„Овлашћује се Народна Банка Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, да у споразуму са Министром Финансија, може у границама Правилника о промету са девизама и валутама додељене јој повластице, било све било само извесне, доделити појединим банкама у Београду, Загребу и Љубљани.“

Б) Контроле и казне.

Члан 24.

Целокупну контролу над извршењем одредаба овог правилника вршиће Генерални Инспекторат преко својих чиновника (и преко нарочитих Одбора, који се имају установити код Народне Банке и њених филијала или њихових изасланика.)

Специјалну контролу над употребом купљених девиза вршиће само Одбори установљени код Народне Банке и њених филијала. Да би се специјална контрола над употребом купљених девиза могла вршити, све овлашћене установе слаће филијалама Народне Банке, код којих ови Одбори постоје, документа примљена за сваку продату девизу и валуту, а купци документа, којима се употреба правда.

По извршеној контроли, ако је девиза правилно употребљена, Одбор ће документа примљена од трговаца, вратити истима, а ако је неправилно употребљена, предузете мере предвиђене овим Правилником. Исте ће мере предузети

против купца, који не оправдају у одређеном року купљену девизу. (Укинута решењем Министарског Савета ИБР. 33440, од 23. децембра 1922. године.)

Члан 25.

У састав Одбора, који се имају образовати код Народне Банке и за сада код њених филијала у Загребу, Љубљани Сарајеву, Скопљу, Новом Саду и Сплиту имају ући:

1.) један представник Министарства Финансија, кога предлаже Генерални Инспекторат, а утврђује Министар Финансија;

2.) један представник Народне Банке, кога предлаже Управни Одбор Банчии, а утврђује Министар Финансија;

3.) по један представник из трговачког и индустријског реда, које предлажу надлежне коморе, а утврђује Министар Финансија; и

4.) деловођа, кога бира и утврђује Управни Одбор Народне Банке, а који нема право гласа.

Истовремено и на исти начин имају се именовати њихови заменици.

Одлуке су пуноважне, ако је решавању присутно најмање три члана Одбора. Одлуке се доносе простом већином, а у случају равне поделе гласова, одлучује глас председавајућег.

Сви чланови ових Одбора, као и деловођа, имаће право на особену награду, коју ће одредити Министар Финансија споразумно са Народном Банком. Ова ће се награда исплаћивати из фонда за контролу трговине-девизама и валутама. — Укинута решењем Министарског Савета ИБР. 33440, од 23. децембра 1922 год.)

Члан 26.

(Сем поменутих Одбора и нарочитих органа, који ће вршити повремене контроле) Министар Финансија може поставити сталне комесаре код банака и установа, које буде овлашћене. У том случају плате и додатци ових комесара имају пасти на терет рачуна фонда за контролу трговине девизама и валутама.

Члан 27.

Свако поступање у трговини са девизама и валутама противно одредбама овог Правилника повлачи за собом казне предвиђене законом о сузбијању скупове, као и казне предвиђене царинским законом и кривичним законима оне покрајине, у којој је кривица обављена.

Новчане казне по овим предметима изрицаће Министар Финансија на основи утврђених кривица по реферату Генералног Инспектора. Казне затвора изрицаће надлежни судови на основу прикупљених доказа, а по тужби, коју ће подносити Генерални Инспекторат Министарства Финансија.

Противу решења за новчане казне осуђени могу се жалити непосредно Државном Савету у року законом предвиђеном.

Изречене казне наплаћиваће се одмах и остаће у депозиту док решење не постане извршно.

Члан 48. Финансијског закона за буџетску 1922/23. годину.

„Овлашћује се Министар Финансија, да повреде постојећих прописа о раду са девизама и валутама, као и сваку другу радњу, која би посредно утицала на обарање динара, кажњава новчано до 300.000.— динара, а у тежим и поновним случајевима још и одузимањем права рада са девизама и валутама.“

Члан 28.

За покриће трошкова око контроле и осталих издатака, који су у вези са извођењем одредаба овог Правилника, овлашћене банке полажу унапред за годину дана 2/ од хиљаде од свог уплаћеног капитала, која се сума полаже непосредно Народној Банци у корист рачуна Фонда за контролу трговине девизама и валутама.

Члан 29.

Сви трошкови око спровођења послова овим Правилником предвиђеним, као и награде и трошкови контролних органа и лица, која буду ангажована у овим пословима, исплаћиваће се по налозима Генералног Инспектората Министарства Финансија из фонда за контролу трговине девизама и валутама код Народне Банке, а на основу решења донетих од стране Министра Финансија.

Е. Прелазна наређења.

Члан 30.

Народна Банка и њене филијале изузимају се од свију оних ограничења овим Правилником предвиђених, у колико је то потребно за обављање послова, који су у вези са девизном политиком, коју Народна Банка за рачун државе буде вршила.

Члан 31.

Овај Правилник ступа на снагу од дана публикавања у Службеним Новинама и њему се имају покоравати сви без разлике, а властима се препоручује, да се по њему у свему придржавају.

Примедба: Овај је правилник усвојен на седници Министарског Савета 23. септембра 1921 год. а обнародован у Службеним Новинама Број 214 од 25. септембра 1921 г

Образац по чл. 11.
за увознике.

Т.
3. Дин.

ОБАВЕЗА

Овим се према чл. 11. Правилника о регулisaњу промета са девизама и валутама и решењу Министарског Савета ИБр. 33440, од 23. децембра 1922. год. обавезујем..... да ^{hy}немо вредност девизе у износу и словима употребити искључиво за куповину робе и то:

код фирме из
и коју ^{hy}немо робу у року од 6 месеци увести у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца и уредним документима оправдати код овлашћеног новчаног завода.

У случају, да робу у одређеном року не увезем или ако са купљеном девизом платим..... другу робу обавезујем..... се да Држави платим..... 25% од вредности горње девизе, на име казне, а уједно да искусим..... све наследнице члана 27. Правилника и Кривичног Закона

..... 1923. г.

у

3 Дин.

Обравац по чл. 16.
за извознике.

ОБАВЕЗА

Овим се обавезујем према чл. 16. Правилника о регулисању промета са девизама и валутама да вредност у иностраној девизи

Словима
што будем доби као еквивалент за извезених:

унети у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца и предати овлашћеном новчаном заводу, да поступи по прописима Правилника у року од 3 месеца по извршеном извозу и уредиим документима код овлашћеног новчаног звода у оправдати.

Ако извоз не буде извршен у једанпут продаја девиза биће сразмерна извршеном извозу. Уједно примама на себе за ову Обавезу сваку моралну, материјалну и кривичну одговорност, а тако исто да искусим све последице чл. 27. истог Правилника.

у 1923. г.

КОНТРОЛНИК ЗА УВОЗНИКЕ

Обравац за овлашћене банке

ПРОДАТЕ ДЕВИЗЕ

Редни број	Датум	Име и презиме увозника	Место	Монета	Износ продате девизе	За коју робу и од које фирме	Из које земље и кога места	Број и датум уверења о протоколицији фирме	Уверење о плаћеној порези		Примедба
	Дан								Месец	Година	

ОПРАВДАНО

Датум	Дан	Име фирме од које је роба купљена	Место	Број увоз, декларације и датум царинења	Износ фактуре	Примедба
	Месец					

ОПРАВДАЊЕ УВОЗОМ РОБЕ

Дан	Месец	Година	Назив и место банке код које је пролавање извршено	Увоз декларације број и датум царинења	Монета	Износ фактуре	Примедба
	Дан						

Редни број	Дан	Месец	Година	Назив и место банке код које је девиза купљена	За плаћање које робе и на кога вучена	Монета	Износ купљене девизе	Примедба

Образац за увознике

КУПОВИНА ДЕВИЗА

КОНТРОЛНИК ЗА ИЗВОЗНИКЕ

Образац за овлашћене банке

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ВАЛУТЕ

Редни број	Датум	Име и презиме извозника	Место	Износ осигуране валуте	Обезбеђење је извршено за извоз	У којој колони чини	по којој цени	Број издатог уверења	Примедба
дан	месец	година							

ОПРАВДАЊЕ УНОСОМ ДЕВИЗЕ

Примљено уверење од царинарнице	Откупљена девиза од извозника	Понуђена $\frac{1}{2}$ Народ-ној Ваници	Продате $\frac{2}{3}$	Примедба				
					дан мес. год.	сума	дан. мес. год.	сума
дан мес. год.	Број уверења	дан мес. год.	сума	дан. мес. год.	сума	дпн. мес. год.	сума	

Напомена: Ако банка купи денгу од извозника који је обезбеђење валуте извршио код друге банке, дужна је да о томе обавести ту банку као и да ли је $\frac{1}{2}$ понуђена Народной Ваници и када, и је ли ова примљена или одбијена од стране Народне Банке. Исто тако известити односно банку да ли је цела — односно $\frac{2}{3}$ продата на берзи и када?

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ВАЛУТЕ

Образац за извознике

Редни број		Назив и место банке код које је обезбеђење валуте извршено	Обезбеђење је извршено за извоз		Број издатог уверења	Монета	Износ осигуране валуте	Примедба
Датум			које у којој роде	по којој кол.				
дан	месец година							

ОПРАВДАЊЕ УНОСОМ ДЕВИЗЕ

Датум		Назив и место банке код које је извршено оправдање	Монета	Износ унете девизе	Број повраћене дате обавезе	Примедба
Датум						
дан	месец година					

Напомена: Ако би извозник продао девизу банци код које није извршио обезбеђење валуте, известиће банку код које је дао обавезу, са доказима, како би га разрешила исте, а тако исто и банку којој продаје девизу, да је обезбеђење извршио код друге и које?

Јан. бр. 36093

ЦЕНА 5 ДИНАРА

